

Peter Handke

RIISUTTU
EPÄONNI

LURRA Editions

**RIISUTTU
EPÄONNI**

Peter Handke

**RIISUTTU
EPÄONNI**

SUOMENTANUT

Arja Rinnekangas

LURRA Editions

Tämän teoksen suomentamiseen on saatu avustusta
Itävallan kulttuuriministeriöltä.

Teoksen suomennoksen tarkistus ja jälkisanat:
Prof. Dr. Dagmar Neuendorff
Åbo Akademi

Saksankielinen alkuteos Wunschloses Unglück ilmestyi 1972
© Residenz Verlag Salzburg, Wien

LURRA Editions
lurra@lurraeditions.fi
www.lurraeditions.fi

Kannen kuva: Rax Rinnekangas
Kansi ja taitto: Kim Söderström
Painopaikka: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Toinen painos

ISBN: 978-952-5850-94-9
E-Kirja: 978-952-5850-95-6

"He not busy being born is busy dying"

BOB DYLAN

*"Dusk was falling quickly. It was just after
7 p.m., and the month was October."*

PATRICIA HIGHSMITH

"A Dog's Ransom"

SEKALAISTA-uutispalstalla, kärnteniläisen ”Volkszeitung”-sanomalehden sunnuntai-numerossa, luki seuraavasti: ”Lauantain vastaisena yönä 51-vuotias kotirouva A:sta (G:n kunnasta) teki itsemurhan ottamalla yliannoksen unilääkkeitä.”

Siitä on tällä välin kulunut seitsemän viikkoa, kun äitini kuoli, ja minun pitäisi aloittaa kirjoittaminen ennen kuin se voimakas tarve kirjoittaa hänestä, mikä minulla oli hautajaisen aikana, muuttuu samaksi tylsämieliseksi sanattomuudeksi, jolla reagoin itsemurhatietoon. Niin, minun on ryhdyttävä työhön: kirjoittaa äidistä, niin odottamattomasti kuin se tarve välistä ilmaantuukin ja joka toisaalta taas on niin epämääräinen, että pakottautuminen tähän työhön on tarpeellista, jotta välttyn – mikä minulle olisi juuri tyypillisintä – hakaamasta paperille kirjoituskoneellani yhtä samaa kirjainta. Sellainen liiketerapia ei minua hyödyttäisi; se tekisi minusta entistä passiivisemmän ja apaattisemman. Yhtä hyvin voisin

mennä jonnekin – muualla, matkoilla, holliton nuokkuminen ja aikaansaamattomuus kävisivät sitä paitsi vähemmän hermoille.

Viimeiset pari viikkoa olen ollut ärtyisämpi kuin muutoin, epäjärjestys, kylmyys tai hiljaisuus tekevät minusta lähes sietämättömän, kumarrun lattialle jokaisen villanypyn ja leivänmurun perään. Joskus ihmettelen sitä, että tavarat joita pidän käsissäni eivät ole jo ajat sitten pudonneet, niin tunnottomaksi käyn yhtäkkisesti ajatuksen tästä itsemurhasta tunkeutuessa mieleeni. Ja siitä huolimatta kaipaamaan noita hetkiä, koska silloin tylsämielisyys katoaa ja pää on aivan kirkas. Se on sen kaltainen järkytys, mikä saa minut voimaan hyvin: lopultakaan ei enää pitkäveteisyyttä, nyt oma vastustuskyvytön keho, ei rasittavia etäisyyksiä, nyt tuskatonta ajankulkua.

Pahinta tällä hetkellä olisi jonkun ulkopuolisen katseella tai sanoilla ilmaisema osanotto. Silloin sitä katsoo heti muualle tai keskeyttää toisen tyyliä; sillä sitä tarvitsee tunteen että se mitä juuri kokee on käsittämätöntä ja jakamatonta: vain näin järkytys tuntuu itsestä mielekkäältä ja todelliselta. Sitä heti taas pitkästyy, jos joku ottaa tapahtuman puheeksi, ja hetkessä kaikki muuttuu jälleen merkityksettömäksi. Ja kuitenkin välistä ker-

ron järjettömästi ihmisille äitini itsemurhasta ja ärsyynnyn, jos he uskaltavat sanoa siitä jotakin. Kaikkein mieluiten haluaisin toisen johdattavan ajatukset toisaalle ja pilkkaavan minua jollakin.

Kuten kerran, kun James Bondilta tämän viimeisimmässä elokuvassa kysyttiin, Bondin juuri heitettyä vastustajansa porraskaiteen yli, että mahtoiko vastustaja olla *kuollut*, johon Bond sanoi: ”No, toivottavasti!” Esimerkiksi tuolloin minun oli pakko nauraa helpotuneena. Vitsit kuolemista ja kuolemasta eivät tunnu minusta miltyään, niitä kuullessa minulla on jopa hyvä olo.

Kauhunhetket ovat aina vain ihan lyhyitä, ennemminkin epätodellisuudentunteuksia kuin kauhunhetkiä; hetkeä myöhemmin kaikki jälleen ummistuu, ja jos silloin on jonkun seurassa, yrittää heti olla henkisesti valpas ja kiinnostunut toisen sanomisista, ikään kuin olisi juuri äsken ollut epäkohtelias tätä läsnäolevaa kohtaan.

Muuten siitä lähtien, kun aloitin kirjoittamisen, nuo olotilat tuntuvat olevan ollutta ja mennyttä, luultavasti juuri siksi, että yritän kuvata ne mahdollisimman tarkasti. Samalla kun kuvaan niitä, alan muistaa ne jo elämäni yhtenä päättyneenä ajanjaksona, ja ponnis-

tukseni muistaa ja muotoilla ne sanoiksi ottaa niin voimille, että viime viikkojen lyhyet valveunetkin tuntuvat minusta jo vierailta. Välistä minulla ainoastaan oli ”olotiloja”: päivittäiset mielteet, vuosia ja vuosikymmeniä vanhojen *tekstien aloituskuvausten* muutenkin ties monenteenko kertaan kalutut toistot loitonivat yhtäkkiä, ja tietoisuus siitä teki kipeää, mieleni sisällä oli tyhjiys.

Se on nyt ohi, nyt minulla ei ole enää niitä olotiloja. Kun kirjoitan, kirjoitan pakosta meneestä, siitä mistä on päässyt, ainakin kirjoittamisen ajaksi. Kirjallisuus pitää minut toiminnassa, kuten muutoinkin, etääntyvänä ja järkisyitä esittävänä muisto- ja muotoilukoneena. Ja nyt minä kirjoitan äitini tarinaa; yhtäältä, koska uskon tietäväni hänestä ja siitä, mikä johti hänen kuolemaansa enemmän kuin joku vieras haastattelija, joka vaivatta osaisi ratkaista tämän mielenkiintoisen itsemurhatapauksen jonkin uskonnollisen, yksilöpsykologisen tai sosiologisen unienmerkityskaavion avulla; toisaalta oman etuni vuoksi, sillä herään eloon, kun minulla on jotain tekemistä, ja vielä siksi, että haluan tuoda esille tämän KUOLEMAN OMAN KÄDEN KAUTTA aivan kuin joku ulkopuolinen toimittaja, joskin eri tavalla.

Vuoden 2019 Nobelin kirjallisuuspalkinnon saaneen itävaltalaisen Peter Handken (s. 1942) kertomus äidistään naisena toisen maailmansodan vuosina ja sodan jälkeisenä aikakautena.

”Minä vertaan siis naiselämän elämäkertaa varten olevaa yleistä ilmaisuvarastoa lause lauseelta oman äitini erikoisen elämän kanssa; yhteneväisyyksistä ja vastakohtaisuuksista muodostuu varsinainen kirjoitustehtävä.”

Peter Handke

